

Asia: VN/846/2018

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle uudeksi Ahvenanmaan itsehallintolaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Lausun ehdotettavan lain 13 §:n johdosta seuraavaa:

1 Syytteen nostaminen ja ajaminen virkarikosasioissa, joissa maakuntapäivät ei päättäisi syytteen nostamisesta (lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentti)

Valtakunnansyyttäjän rooli näissä virkarikosasioissa on luonnoksessa kuvattu hie-
man epäselvästi. Ehdotettavan lakitekstin mukaan syytettä ajaisi aina valtakun-
nansyyttäjän määräämä syyttäjä. Perusteluissa sivulla 103 taas todetaan, että val-
takunnansyyttäjä etenisi virkasyyteasiassa ilman pykälässä tarkoitettua esitystä
maakuntapäiville niissä virkarikosasioissa, jotka eivät kuuluisi maakuntapäivien
pääösvaltaan.

Lakitekstin ja perusteluiden välillä on mielestäni ristiriita. Perusteluiden sanamu-
dosta voi saada sen käsityksen, että valtakunnansyyttäjä suorittaisi syyteharkin-
nankin näissä asioissa aina itse.

Mielestäni ei ole tarvetta sille, että syytettä virkarikoksesta Ahvenanmaan halli-

tuksen jäsentä vastaan täytyisi aina ajaa valtakunnansyyttäjän määräämä syyttäjä. Tämän edellytyksen tulisi näkemykseni mukaan koskea vain niitä tapauksia, joissa maakuntapäivät päättäisi syytteen nostamisesta. Luonnoksessa ei ole perusteltu, miksi valtakunnansyyttäjän pitäisi määrätä syyttäjä kaikissa Ahvenanmaan hallituksen jäsentä koskevissa virkarikosasioissa.

Kyseisten virkarikosasioiden merkityksellisyys tulee huomioitua riittävästi siten, että niissä menetellään yhdenmukaisesti muiden rikosasioiden kanssa ja noudatetaan samaa ohjeistusta. Valtakunnansyyttäjän yleisen ohjeen VKS:2014:1 mukaan paikallisten syyttäjäviranomaisten tulee viipymättä ilmoittaa Valtakunnansyyttäjänvirastolle (nykyinen valtakunnansyyttäjän toimisto) muun muassa yhteiskunnan kannalta merkittävästä rikosasiasta tai rikosasiasta, jonka voidaan otaksua herättävän laajaa julkista huomiota. Valtakunnansyyttäjä saa tämän myötä tiedon myös mahdollisesta Ahvenanmaan hallituksen jäsentä koskevasta virkarikosasiasta. Valtakunnansyyttäjä voi sitten harkintansa mukaan ottaa asian itse ratkaistavakseen ja määrätä tietyn syyttäjän ajamaan syytettä, tai määrätä asian tietyn syyttäjän syyteharkintaan.

Joka tapauksessa katson, että valtakunnansyyttäjälle ei tulisi säätää yksinomaista syyteoikeutta virkarikosasioissa, joissa maakuntapäivät ei päättä syytteen nostamisesta. Tätä ei liene tarkoitettukaan.

Edellä mainitun johdosta esitän, että lakiluonnoksen 13 §:n 1 momentin sanamuoto olisi seuraava: "Virkarikossyyte Ahvenanmaan hallituksen jäsentä vastaan käsitellään ensimmäisenä oikeusasteena Turun hovioikeudessa." Samalla esitän, että momentin kohta "Syytettä ajaa valtakunnansyyttäjän määräämä syyttäjä" siirrettäisiin pykälän toiseen momenttiin siten, että se koskisi vain niitä tapauksia, joissa päätösvalta syytteen nostamisesta kuuluisi maakuntapäiville.

Totean edelleen, että luonnoksen joissakin kohdissa mainitaan, että syytettä Turun hovioikeudessa ajaisi/ajaisi käytännössä valtiosyyttäjä (esimerkiksi sivut 102 ja 104). Näitä kohtia olisi hyvä tarkentaa niin, että syyttäjälueella toimiva syyttäjä voisi ajaa syytettä valtakunnansyyttäjän määräyksestä siinä missä valtiosyyttäjäkin.

Mainittakoon vielä, että luonnoksen sivulla 256 todetaan, että pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että syytettä ajaa valtiosyyttäjän määräämä syyttäjä. Tässä kohdassa tarkoitettaneen kuitenkin valtakunnansyyttäjän määräämää syyttäjä.

2 Maakuntapäivien päätösvaltaan kuuluvat virkarikosasiat (lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentti)

Näiden rikosasioiden määritelmä on mielestäni epäselvä. Ehdotan, että määritelmä täsmennetään.

Luonnoksen lakitekstin mukaan kyse olisi virkarikoksesta, jossa on rikottu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluvaa velvollisuutta. Perusteluissa sivulla 103 todetaan, että valtakunnansyyttäjän esitys syytteen nostamisesta koskee vain maakuntapäivälain rikkomista. Samalla sivulla todetaan myös, että maakuntapäivät päättää syytteen nostamisesta, jos teko on tapahtunut maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluvassa asiassa/jos teossa on rikottu maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluvaa velvollisuutta.

Jos lakitekstin määritelmällä ”maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluva velvollisuus” tarkoitetaan maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan kuuluviin säännöksiin tai määräyksiin perustuvaa velvollisuutta, tulisi se myös lakitekstissä ilmaista. Toinen tulkintavaihtoehto voisi olla, että sillä tarkoitetaan säännöksiin tai määräyksiin perustuvan virkavelvollisuuden rikkomista sellaisen asian yhteydessä, joka

sinällään kuuluisi maakuntapäivien lainsäädäntövaltaan.

Edellä jo mainitut perustelut luonnoksen sivulla 103 eivät selvennä tätä asiaa. Esimerkiksi maakuntapäivälain rikkominen viittaa huomattavasti suppeampaan soveltamisalaan kuin rikoslain 40 luvun 9 §:n mukainen säännöksiin tai määräyksiin perustuva virkavelvollisuus.

Virkarikoksia ovat myös muut rikoslain 40 luvun rikokset kuten lahjusrikokset ja virkasalaisuuden rikkomiset. Lakiehdotuksen 13 §:stä ei selviä, kuuluuko syytteen nostaminen myös niistä maakuntapäivien päätösvaltaan. Jos kuuluu, niin kuuluuko se aina vai ainoastaan joidenkin lisäedellytysten täytyessä?

Maakuntapäivien päätösvalan täsmällinen määrittely on tärkeää, jotta syytettä nostettaessa ei vahingossa ylitettäisi toimivallan rajoja.

3 Muuta

Luonnoksen mukaan valtakunnansyyttäjän esityksen käsittelystä maakuntapäivillä säädettäisiin tarkemmin maakuntapäivälaille. Koska tarkempi käsittelyprosessi jää tässä vaiheessa avoimeksi, ei minulla ole tämän osalta lausuttavaa.

Raija Toiviainen
valtakunnansyyttäjä

Anssi Hiivala
valtiosyyttäjä

Hiivala Anssi
Syyttäjälaitos - Valtakunnansyyttäjän toimisto